

Materiały faktograficzne

Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu sławieńskiego

Marcin Gorączko

gorgon@pbs.edu.pl,

Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska, Politechnika Bydgoska im. J. i J.Śniadeckich

ORCID: 0000-0002-8866-6645

Aleksandra Gorączko

Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska, Politechnika Bydgoska im. J. i J.Śniadeckich

ORCID: 0000-0002-1448-9332

Abstrakt: Powiat sławieński jest kolejnym mikroregionem z obszaru województwa zachodniopomorskiego, dla którego przeprowadzono kompleksową analizę potencjału turystyczno-kulturowego. Została ona oparta na metodzie opracowanej w tym celu i opublikowanej pierwotnie w monografii A. Mikos v. Rohrscheidt "Turystyka Kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy", Gniezno, 2008. Uwzględnione są w niej potencjalne cele turystyki kulturowej w powiecie, pozostała oferta czasu wolnego oraz inne czynniki wpływające na turystykę kulturową, infrastruktura turystyczna oraz komunikacyjna, noclegowa i gastronomiczna. Waloryzację przeprowadzono metodą bonitacji punktowej z odpowiednio dobranymi kryteriami oceny, odpowiadającymi skali popularności danej grupy atrakcji i typu wypraw kulturowych.

I. Dane dotyczące przebiegu badania

Obszar badania: powiat sławieński

Lokalizacja: województwo zachodniopomorskie

Zasięg: mikroregion

Metodologia: metoda oceny potencjału turystyczno-kulturowego mikroregionów zawarta w: Mikos von Rohrscheidt A., 2016, Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy (Wyd.3) Wyd. KulTour.pl, Poznań.

Kwerenda źródłowa literatury i materiałów: maj-lipiec 2024

Zapytania waloryzacyjne w obiektach i wizje lokalne: czerwiec 2024

Badania terenowe: czerwiec 2024

Przeprowadzający badanie terenowe: Marcin Gorączko, Aleksandra Gorączko

Data wypełnienia formularza: czerwiec - wrzesień 2024

II. Formularz waloryzacyjny

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A: Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Historyczna katedra² (12 punktów),

brak

Historyczna bazylika³ (za pierwsze dwie, punkty tylko wówczas, jeśli nie są katedrami) (6),

brak

Historyczny zespół sakralny⁴ dużej wielkości Z (pierwsze dwa) (6)

brak

Mniejszy lub częściowo zachowany historyczny zespół sakralny (pierwsze dwa) (3)

Szachulcowy dom filialny Opactwa Benedyktynów w Tyńcu wraz z późnogotyckim kościołem w Starym Krakowie (3)

Historyczna znacząca świątynia innych religii ZD⁵ (za pierwsze dwie) (6)

brak

Sanktuarium historyczne⁶ o znaczeniu międzynarodowym⁷ (10)

brak

Sanktuarium historyczne o znaczeniu krajowym lub regionalnym (diecezjalnym)⁸ (jedno pierwsze) (6)

brak

Sanktuarium o znaczeniu ponadregionalnym bez historycznego kultu (za pierwsze dwa) (7)

brak

Inne sanktuarium tej rangi lub sanktuarium o znaczeniu regionalnym bez historycznego kultu (za pierwsze dwa) (3)

brak

Inna historyczna stale dostępna świątynia innych wyznań i religii (4)

brak

Inna świątynia innych wyznań i religii Z (2)

Polskokatolicki kościół Najświętszego Serca Jezusa w Bukowie Morskim (2)

Aktualna siedziba biskupia⁹ (6)

brak

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (pierwsze trzy) (4)
Późnogotycka (XV w.) kaplica pw. św. Gertrudy w Darłowie (4)
Gotycki (XIV w.) kościół pw. NMP w Darłowie (4)
Gotycki (XIV w.) kościół pw. WNMP w Sławnie (4)
Gotycki (XII/XIII w.) kościół Najświętszego Serca Jezusa w Bukowie Morskim (-)

I.A. b) Zamki i pałace:

Monumentalny zamek lub pałac historyczny¹⁰, miejsce ważnych wydarzeń¹¹ ZD (za pierwsze trzy) (12)

brak

Monumentalny zamek lub pałac historyczny, ZD (za pierwsze trzy) (10)

brak

Zamek lub pałac historyczny, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy) (5)

Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie (5)

Zamek lub pałac historyczny ZD (za pierwsze trzy) (3)

brak

Zamek lub pałac stylizowany¹² D (za pierwsze dwa*) (2)

brak

Dwór lub inna rezydencja, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy**) (6)

brak

Ruina historycznego zamku/grodu/pałacu D (za pierwsze trzy***) (2)

Wczesnośredniowieczne grodzisko w Starym Krakowie (2)

Ruina historycznego zamku, pałacu, grodu niedostępna (za pierwsze trzy****) (1)

Wczesnośredniowieczne grodzisko we Wrześnicy koło Sławska, zniwelowane pastwisko (1)

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:

Średniowieczny cenny zespół urbanistyczny¹³ z rynkiem i ulicami, zachowany w znacznej części (za pierwsze trzy) (12)

brak

Inny cenny zespół urbanistyczny na przynajmniej krajową skalę (10)

brak

Historyczny zespół urbanistyczny z rynkiem, zachowany we fragmentach (pierwsze dwa) (3)

Średniowieczny układ urbanistyczny Starego Miasta w Darłowie (3)

Średniowieczny układ urbanistyczny Starego Miasta w Sławnie (3)

Budynek o znacznych walorach architektonicznych¹⁴, miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze trzy) (6)

brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych, miejsce ważnych wydarzeń^{*15} Z (pierwsze dwa*) (3)

brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych ZD (pierwsze trzy**) (4)

Ratusz w Sławnie (dawny Kreishaus), w stylu neobarokowym, pocz. XX w. (4)

Ratusz w Darłowie, w stylu barokowym, I poł. XVIII w. (4)

Karczma z poł. XVIII w. w Darłowie (obecnie „Gościniec Zamkowy”) (4)

Budynek – miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze dwa***) (4)

brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych Z (pierwsze trzy****) (3)

Kamienica Hemptenmacherów w Darłowie, pocz. XVII w., pierwotnie gotycka, (3)

Eklektyczny pałac w Noskowie rodziny von Zitzewitz z końca XIX w. (3)

Barokowy pałac w Ostrowcu z końca XVIII w. (3)

Budynek, miejsce ważnych wydarzeń Z (pierwsze dwa*****) (1)

brak

Historyczne fortyfikacje miejskie zachowane w znacznej części ZD (4)

brak

Znaczne fragmenty historycznych fortyfikacji miejskich (2)

Obwarowania miejskie Sławna – fragmenty murów obronnych z gotyckimi bramami miejskimi: Koszalińską i Słupską (2)

Ruiny fortyfikacji miejskich (1)

Brama Wysoka w Darłowie (obiekt prywatny) jako pozostałość po średniowiecznych fortyfikacjach miejskich (1)

Zachowane w znacznej części zespoły zabytkowe związane z dziejami innych niż polska grup etnicznych (za pierwsze dwa zespoły) (7)

Przedwojenna zabudowa miejska Darłowa (7)

Pojedyncze zabytki związane z dziejami innych grup etnicznych ZD (za pierwsze dwa*) (4)

Hotel Apollo w Darłównu, dawny dom zdrojowy Friedrichsbad z poł. XIX w., odwiedzany przez Wilhelma I Hohenzollerna (4)

Częściowo zniszczone lub niedostępne obiekty związane z innymi grupami etnicznymi (pierwsze dwa) (1)

Liczne obiekty zagrodowe związane z ludnością niemiecką, w takich miejscowościach jak Rusinowo, Naćmierz i innych, własność prywatna (1)

Pomnik poległych w I wojnie światowej obok kościoła Starym Krakowie (1)

Pozostałości kirkutu w Rusku pod Darłowem (-)

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu międzynarodowym ZD (pierwszy) (10)

brak

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu krajowym ZD (pierwsze dwa*) (7)

brak

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu regionalnym ZD (do trzech***) (3)

Most rozsuwany im. Kapitana Witolda Huberta na Wieprzy w Darłowie (Darłównu) (3)

Latarnia Morska Darłowo, II poł. XIX w. (3)

Latarnia Morska Jarosławiec z 1838 r. (3)

Historyczna funkcjonująca stale¹⁶ linia kolejowa lub żegluga (tylko za przystanek początkowy lub końcowy danej linii) (6)

Linia kolejowa nr 418 Sławno – Darłowo, od 1878 r (6)

Historyczna funkcjonująca sezonowo lub nieregularnie linia kolejowa lub żegluga (lub przystanki pośrednie linii stałej) (za pierwszy przystanek* 4)

Dworzec kolejowy w Sławnie na linii nr 202 Gdańsk Główny – Stargard (od 1870 r.) (-)

I.A. d) Obiekty militarne:

Zespół forteczny o bardzo dużym znaczeniu militarnym, zachowany w znacznej części ZD (10)

Centralny Poligon Sił Powietrznych (Ustka – Jarosławiec, teren wojskowy, niedostępny) (-)

Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu lub zachowany w mniejszej części* ZD (4)
Pozostałości ośrodka doświadczalnego dla działu kolejowego „Schwerer Gustav” (Dora) w Darłowie, aktualnie niedostępny – teren jednostki wojskowej (-)

Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu, dostępny sezonowo lub w mniejszej części**
(2)

brak

Pojedyncze zachowane obiekty forteczne ZD (za pierwsze dwa***) (2)

brak

Pojedyncze obiekty forteczne częściowo dostępne, ruiny fortec (pierwsze dwie****) (1)
brak

Zachowana w dużej części, dostępna linia umocnień, ważna strategicznie (pierwsze dwie) (4)

brak

Zachowana w niewielkiej części, dostępna linia umocnień* (2)

Ruiny obiektów niemieckiego poligonu artyleryjskiego "Rügenwalde" (II wojna światowa) w Bobolinie (2)

Pojedyncze dostępne fragmenty umocnień (pierwsze dwa)** (1)

Darłówko Zachodnie (Darłowo) - fortyfikacje obronne Kriegsmarine (1937-1940)
(1)

Dodatkowe punkty za obiekty dziedzictwa kulturowego:

Obiekt Dziedzictwa Kulturowego o znaczeniu międzynarodowym ZD: UNESCO
(dodatkowo 30),

brak

Obiekt będący na polskiej liście Pomników Historii ZD (dodatkowo, jeśli nie znajduje się on na liście UNESCO) *brak*

Przy braku ogólnej dostępności obiektów z tej grupy punkty są odejmowane, pozostawia się tylko 1/3 punktów przyznanych za dany obiekt, jeśli inaczej nie wskazano.

nie dotyczy

Dodatkowe punkty za wszystkie miejsca lub obiekty wpisanych powyżej klas:

Za stałych przewodników miejskich oprowadzających po obiektach lub przewodników

obiekty w j. polskim (za pierwsze pięć) (po 2 pkt)

brak

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników (w pierwszych pięciu obiektach) (1 pkt)

brak

Za możliwość zamówienia przewodnika obiektowego** (pierwsze pięć) (1 pkt)

brak

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników (w pierwszych pięciu) (po 1 pkt)

brak

Przewodniki elektroniczne po miejscu lub obiekcie (za pierwsze trzy) (1),

brak

Mikroeventy¹⁷ oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego miejsca lub obiektu (pierwsze 2) (po 2 pkt)

brak

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania miejsca lub obiektu (za pierwsze 2) (po 1 pkt)

brak

Wersje obcojęzyczne przewodników elektronicznych (przynajmniej dwie wersje obcojęzyczne, w pierwszych trzech obiektach) (dodatkowo po 1 pkt)

brak

Własny materiał informacyjny w obiekcie, jak publikacje monograficzne, albumy (za pierwsze trzy obiekty) (1 pkt),

Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie (1)

Własny materiał informacyjny w obiekcie w językach obcych (przynajmniej dwóch) w pierwszych trzech obiektach (1 pkt)

brak

Za bardzo dobry (2) lub dobry (1) stan konserwacji i estetyki najważniejszych trzech obiektów (element uznaniowy) można doliczyć w sumie od 1 do 2 punktów dla całego regionu).

brak

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące:**I.B. a) Budowle historyczne i monumenty:**

Monumenty (pomniki) o znaczeniu międzynarodowym¹⁸ (każdy) (8)

brak

Monumenty (pomniki) o znaczeniu krajowym¹⁹ (do trzech*) (6)

brak

Monumenty (pomniki) o znaczeniu regionalnym²⁰ (do trzech**) (2)

Pomnik Rybaka – Fontanna w Darłowie (2)

Ławeczka Leopolda Tyrmanda w Darłowie (2)

Pomnik Chrystus przybywa do Sławna (2)

Pomniki lub obiekty małej architektury²¹ o znaczeniu lokalnym (do trzech***) (1)

Pomnik Eryka Pomorskiego w Darłowie (1)

Pomnik Zwycięstwa w Darłowie (1)

Pomnik Geograficzny Środek Polskiego Wybrzeża, Wicie (1)

Pomnik Rybaka w Jarosławcu (-)

Pomnik Stanisława Dulewicz w Darłowie (-)

Pomnik Pionierów Ziemi Darłowskiej w Darłowie (-)

Gwiazdoblok „Xaver” w Darłowie, na pamiątkę orkanu Ksawery w 2013 roku (-)

Pomnik „Nie wrócili z morza” w Darłowie (-)

Miejsca historyczne²² o znaczeniu międzynarodowym (do trzech) (8)

brak

Miejsca historyczne o znaczeniu krajowym (do trzech) (4)

brak

Miejsca historyczne o znaczeniu regionalnym, (do trzech**) (2)

Darłowo – fala tsunami na Bałtyku 17 września 1497 r. nazwana „niedźwiedziem morskim” (2)

Miejsca związane z akcją utworów literackich o międzynarodowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (3)

brak

Miejsca związane z akcją utworów literackich o krajowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (2)

Darłowo, akcja powieści „Siedem dalekich rejsów” Leopolda Tyrmanda (2)

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu²⁴ (do trzech) ZD (2)

brak

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu niedostępne lub częściowo zachowane (za pierwsze dwa*) (1)

Wicie, Magda Umer (2)

Miejsca związane z biografią osób o regionalnym znaczeniu (pierwsze dwa) (1)

Darłowo, miejsce zamieszkania Leszka Walkiewicza, żeglarza, podróżnika, dziennikarza, pedagoga i pilota wycieczek (1)

Darłowo, związane ze Stanisławem Dulewiczem, pierwszym powojennym burmistrzem miasta (1)

Noskowo, miejsce urodzenia Heinricha Eugena von Zitzewitz, malarza, grafika, pisarza, autora rzeźby „Chrystus przybywa do Sławna” (-)

Miejsca związane z biografią osób innej narodowości, ważnych w skali krajowej dla tych narodowości (za pierwsze dwa) (2)

Stary Kraków (niem. Altkrakow), miejsce urodzenia Hansa Friedricha Gadowa, niemieckiego i brytyjskiego ornitologa (2)

Sławno (niem. Schlawe), miejsce urodzenia Ericha Köhna, niemieckiego architekta (2)

Darłowo (niem. Rügenwalde), miejsce pracy Karla Wilhelma Rosenowa niemieckiego regionalisty, nauczyciela, organizatora darłowskiego muzeum (-)

I.B. b) Cmentarze historyczne

Nekropolia zbiorowa władców Polski (8),

brak

Nekropolia zbiorowa innych znanych w skali kraju osobistości (do trzech) (5)

brak

Nekropolia zbiorowa znanych osobistości w skali regionu (do trzech) (2)

brak

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali międzynarodowej (6)

Kościół pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Darłowie, Eryk Pomorski, król Norwegii, Danii i Szwecji (6)

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali kraju (do trzech) (2)

brak

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali regionu (do trzech) (1)

Mauzoleum rodu von Schliffen w Sulechówku, gm. Malechowo (1)

Inny cmentarz zabytkowy z ciekawymi obiektami sztuki sepulkralnej*** (do dwóch)
ZD (1)

Lapidarium sławieńskie w miejscu dawnego cmentarza żydowskiego w Sławnie (1)

Cmentarzysko megalityczne z okresu neolitu w Borkowie gm. Malechowo (1)

Cmentarz parafialny w Słwinie, gm. Darłowo (-)

Za każdy cmentarz zabytkowy lub inną nekropolię o znacznie ograniczonej
dostępności²⁵ – odejmuje się połowę przyznanych punktów
nie dotyczy

I.B. c) Budowle współczesne²⁶

Budowle współczesne o bardzo wysokiej wartości architektonicznej ²⁷ D (do dwóch) –
(5)

brak

Budowle współczesne o bardzo wysokiej wartości architektonicznej (nieдоступne) (do
dwóch*) (2)

brak

Budowle współczesne o wysokiej wartości architektonicznej²⁸ (do trzech**) (1)

brak

I.C) Pojedyncze dzieła sztuki:

Pojedyncze²⁹ obiekty sztuki historycznej o znaczeniu międzynarodowym³⁰ (10)

brak

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu krajowym (do trzech) (5)

brak

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu regionalnym (do trzech*) (3)

brak

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu międzynarodowym (9)

brak

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu krajowym (do trzech*)
(5)

brak

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu regionalnym (do
trzech**) (2)

Rzeźby (8 obiektów) aut. Doroty Dziekiewicz-Pilich na szlaku „Śladami bohaterów Tyrmanda” w Darłowie (2)

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)

Muzea o znaczeniu międzynarodowym³¹ (10)

brak

Muzea o znaczeniu krajowym³² (do trzech) (8)

brak

Muzea o znaczeniu regionalnym³³ (do trzech) (5)

Zamek Książąt Pomorskich Muzeum w Darłowie (5)

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech^{***}) (2)

Muzeum Bursztynu w Jarosławcu (2)

Galeria Rybacka w Jezierzanach (2)

Muzea typu skansenowskiego duże³⁴ o przynajmniej regionalnym zasięgu (10)

brak

Inne muzea typu skansenowskiego (za pierwsze dwa) (6)

brak

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu krajowym (w sumie za pierwsze trzy) (4)

brak

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym* (w sumie za pierwsze trzy) (2)

brak

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na dużą skalę (ponad 10 placówek) (4)

brak

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na mniejszą skalę* (3-9 placówek) (2)

2024, Zamek Książąt Pomorskich – Muzeum w Darłowie - Noc Muzeum „Templariusze” (-)

Lokalne izby pamięci, ogólnodostępne prywatne kolekcje pamiątek (do trzech^{****}) (1)

Fort Marian - Muzeum Militarno-Historyczne w Malechowie (1)

„Skansen w Starym Młynie” w Naćmierzu (Muzeum Ziemi Sławieńskiej) (1)

Samodzielne prezentacje multimedialne (pierwsze dwie) (4)

Leonardia - Park Edukacji i Rozrywki w Krupach, gm. Darłowo – interaktywna

ekspozycja ok. 100 gier plenerowych inspirowana wynalazkami Leonarda da Vinci
(4)

Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach **dodatkowe**
punkty za:

Ekspozycje i prezentacje multimedialne (do dwóch) (2)

Muzeum Bursztynu w Jarosławcu (2)

Wersje obcojęzyczne ekspozycji i prezentacji multimedialnych (do dwóch) (za każdą
1)

brak

Ekspozycje i prezentacje³⁵ albo samodzielne placówki muzealne związane tematycznie
z innymi grupami narodowymi lub etnicznymi, dziejami innych państw lub narodów
(za pierwsze dwie z objaśnieniami w innym języku) (3)

brak

Przewodniki elektroniczne (1)

brak

Wersje obcojęzyczne przewodników elektronicznych (do 2 języków za każdy:) (1)

brak

Przewodnicy obiektowi stali (2)

„Skansen w Starym Młynie” w Naćmierzu (Muzeum Ziemi Sławieńskiej) (2)

Galeria Rybacka w Jezierzanach (2)

Przewodnicy obcojęzyczni obiektowi stali za każdy język do trzech (1)

brak

Przewodnicy obiektowi na wcześniejsze zamówienie** (1)

Fort Marian - Muzeum Militarno-Historyczne w Malechowie (1)

Przewodnicy obiektowi na wcześniejsze zamówienie w przynajmniej 2 językach
obcych (w braku stałych), za każdy język do trzech (1)

brak

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego muzeum (pierwsze
2) (po 2 pkt)

Przewodnicy obiektowi na wcześniejsze zamówienie w przynajmniej 2 językach
obcych (w braku stałych), za każdy język do trzech (1)

brak

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania muzeum (za pierwsze 2) (po 1 pkt)

Fort Marian - Muzeum Militarno-Historyczne w Malechowie, przejażdżka pojazdami militarnymi (1)

Własny materiał informacyjny³⁶, wydany nie dawniej niż przed 5 laty (1)

Zamek Książąt Pomorskich – Muzeum w Darłowie, Darłowskie Zeszyty Muzealne (1)

Wersje obcojęzyczne własnego materiału informacyjnego (min. dwie wersje) (1)
brak

Przewodnicy obiektowi na wcześniejsze zamówienie w przynajmniej 2 językach obcych (w braku stałych), za każdy język do trzech (1)
brak

Sklep muzealny otwarty w godzinach pracy muzeum (1)

Muzeum Bursztynu w Jarosławcu (1)

Zamek Książąt Pomorskich – Muzeum w Darłowie (1)

Przy muzeach o znaczeniu **krajowym** dodatkowe punkty za:

Opis zbiorów w językach obcych (1)

nie dotyczy

Pojedyncze eksponaty (kolekcje) o znaczeniu międzynarodowym³⁷ (do dwóch) (2)

nie dotyczy

Przy muzeach **regionalnych i lokalnych** punkty dodatkowe za:

Stałe godziny otwarcia (1)

Zamek Książąt Pomorskich – Muzeum w Darłowie w Darłowie (1)

Muzeum Bursztynu w Jarosławcu (1)

„Skansen w Starym Młynie” w Naćmierzu (Muzeum Ziemi Sławieńskiej) (1)

Pojedyncze eksponaty lub kolekcje o znaczeniu międzynarodowym (do dwóch w sumie) (2)

brak

Pojedyncze eksponaty o znaczeniu krajowym (najwyżej jeden) (1)

Niemiecki schron „Kugelstand” w Muzeum Militarno-Historyczne w Malechowie (1)

Każdą wystawę tematyczną stałą powyżej czterech (do dwóch w sumie) (1)

brak

Własny materiał informacyjny, opracowania mniejsze (broszury, foldery) (1)

Leonardia - Park Edukacji i Rozrywki w Krupach (1)

I.E. Eventy kulturowe:

Regularne³⁸ eventy kultury wysokiej³⁹ o znaczeniu⁴⁰ międzynarodowym (7)

brak

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu krajowym (do dwóch) (6)

brak

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

Międzynarodowy Festiwal Organowy w Koszalinie (58 edycja w 2024 r.), koncerty w kościele św. Gertrudy w Darłowie (4)

Regularne eventy kultury masowej⁴¹ o znaczeniu międzynarodowym (7)

brak

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu krajowym (do trzech) (6)

Reggaenwalde Festiwal w Darłowie (sierpień, 16 edycja w 2024 r.) (6)

Festiwal Filmów Skandynawskich w Darłowie (lipiec, 24 edycja w 2024 r.) (6)

Festiwal Media i Sztuka w Darłowie (lipiec, 12 edycja w 2024 r.) (6)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4)

Festiwal Orkiestr Dętych w Sławnie (54 edycja w 2024 r.) (4)

Festyn Cysterski w Bukowie Morskim (4)

Święto Ryby w Uzdrowisku Dąbki (4)

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu międzynarodowym (7)

Międzynarodowy Zlot Historycznych Pojazdów Wojskowych w Darłowie, impreza przeniesiona w 2024 roku do Kołobrzegu (-)

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu krajowym (do dwóch) (6)

brak

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

brak

Rzadsze⁴² eventy kultury wysokiej lub masowej o znaczeniu międzynarodowym
(jeden)(4)

brak

Regularne działanie na terenie regionu⁴³ grup inscenizacji historycznej (za pierwsze
dwie) (5)

brak

Dodatkowy punkt przyznaje się za każdy dzień trwania danego eventu kultury
masowej ponad 4 dni, (jednak nie więcej niż 3 punkty w sumie)

brak

I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe:

Z ofertą turystyczną (do dwóch) (2)

brak

Z ofertą kulturową⁴⁴ (do dwóch): (2)

brak

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego zakładu (pierwsze 2)
(po 2 pkt)

brak

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania zakładu (za
pierwsze 2) (po 1 pkt)

brak

Dodatek za obsługę w językach obcych: (minimum dwa języki obce) (za każdą ofertę)
(1)

brak

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

ZOO, Akwaria, Parki Dzikich Zwierząt, inne duże obiekty zoologiczne (za każdy do
trzech) (4)

Motylarnia - Papugarnia w Jarosławcu (-)

Park Narodowy z Muzeum Przyrodniczym na terenie regionu⁴⁵ (za każdy) (8)

brak

Park Krajobrazowy na terenie regionu (do trzech) (2)

brak

Rezerwat przyrody na terenie regionu (Poza Parkami Narodowymi i Krajobrazowymi) do trzech) (1)

„Słowińskie Błota”, rezerwat torfowiskowy (1)

„Sławieńskie Dęby”, rezerwat leśny (1)

„Zaleskie Bagna”, rezerwat torfowiskowy, częściowo w woj. pomorskim (1)

„Janiewickie Bagno”, rezerwat torfowiskowy (-)

Ogród Botaniczny, Palmiarnia, Arboretum (za pierwsze dwa obiekty) (4)

brak

Ogród przy rezydencji, park kultywowany (za pierwsze dwa obiekty) (2)

Park dworski w Złakowie (2)

Park dworski w Sulechówku (2)

Park miejski duży kultywowany (pow. od 4 ha) z obiektami sztuki (za pierwsze dwa) (2)

brak

Park miejski duży, kultywowany, bez obiektów sztuki* (za pierwsze dwa) (1)

brak

Park miejski mniejszy (powierzchnia od 1-4 ha) z obiektami sztuki** (za pierwszy) (1)

Wyspa Łososiowa w Darłowie (1)

I.H. Szlaki kulturowe:

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne⁴⁶ szlaki turystyczne o znaczeniu⁴⁷ międzynarodowym (8)

Szlak Gryfitów (Darłowo) (8)

Pomorski odcinek Drogi Św. Jakuba (Sławno, Darłowo) (8)

Szlak Cysterski (Bukowo Morskie) (8)

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki o znaczeniu krajowym (za pierwsze trzy) (6),

brak

Przebiegające przez region materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu regionalnym (za pierwsze dwa) (3)

brak

Materialne lub realne szlaki turystyczne w regionie (własne) (za pierwsze trzy) (3)

Skarby Ziemi Sławieńskiej - pieszy, rowerowy (3)

Materialne lub realne szlaki lub trasy w poszczególnych miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (3)

„Śladami bohaterów Tyrmanda” w Darłowie, trasa literacka z rzeźbami Doroty Dziekiewicz–Pilich (3)

Wirtualne szlaki turystyczne⁴⁸, przebiegające przez teren regionu (za pierwsze trzy) (2)

Szlak Latarni Morskich Polskiego Wybrzeża, Latarnie w Darłowie i Jarosławcu (2)

Wirtualne trasy tematyczne w miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (1)

brak

Podziemne trasy turystyczne stale dostępne na terenie regionu (7)

brak

Regularna oferta objazdu turystycznego z przewodnikiem (za pierwsze dwie trasy) (3)

brak

Oferta objazdu turystycznego z przewodnikiem na zamówienie (za pierwsze dwie trasy) (1)

brak

Dodatkowe wersje językowe oferty objazdu z przewodnikiem (za dwie pierwsze) (1)

brak

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej :

II.A. Informacja turystyczna:

Informacja turystyczna na miejscu, regularnie czynna (2)

Terminal Turystyczny w Darłówniku (2)

Regionalne Centrum Informacji Turystycznej w Sławnie (2)

Informacja w językach obcych, (za każdy język do trzech) (1)

Terminal Turystyczny w Darłówniku, j. angielski, j. niemiecki (2)

Przewodnicy miejscy lub terenowi na zamówienie (3)

Koło Przewodników przy Oddziale PTTK w Darłowie (3)

Przewodnicy miejscy lub terenowi, (za każdy język do czterech) (1)

brak informacji

Aktualny⁴⁹ własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub jego miejscowości (ogólnie) (2)

brak

Wersje obcojęzyczne materiału informacyjnego wysokiej jakości (każdy język do trzech) (1)

brak

Pozostały* aktualny materiał informacyjny⁵⁰: (1)

Darłowska Lokalna Organizacja Turystyczna (1)

Wersje obcojęzyczne pozostałego materiału informacyjnego* (od dwóch języków) (1)

brak

II.B. Infrastruktura turystyczna:

Hotele 5,4,3,2,1-gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane⁵¹ – (za pierwsze dwa obiekty każdej kategorii) (2)

*Hotel **** Apollo w Darłóoku (Darłowie) (2)*

*Hotel****Aquapark Health Resort & Medical SPA Panorama Morska w Jarosławcu (2)*

*Hotel***Waterside Resort Darłóoku (Darłowie) (2)*

*Hotel Jan*** w Darłóoku (Darłowie) (2)*

Albatros SPA & SKI w Jarosławcu (2)

Apartamentowiec Marina Royale Darłowo w Darłóoku (2)

Domki letniskowe „Bryza”, Wicie (2)

Domki „Ostoja Maltańska” w Jarosławcu (2)

Istniejąca oferta pakietowa⁵² hoteli z usługami turystycznymi (za pierwsze dwie oferty w różnych klasach) (1)

Winnica Leśny Dworek w Darłowie (1)

Restauracje⁵³ z autentyczną kuchnią regionalną⁵⁴, (za pierwszy obiekt) (3)

Gościniec Zamkowy, Darłowo (kuchnia bałtycka, kielbasa Rügenwalder Teewurst) (3)

Restauracje z autentyczną krajową kuchnią tradycyjną (za pierwszy inny⁵⁵ obiekt) (2)

Gospoda Obora, Bobolin (3)

Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)

Życie Gruzji, Wicie (kuchnia gruzińska, czynna w sezonie wakacyjnym) (1)

Dodatkowe punkty za historyczne wnętrza restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

Gościniec Zamkowy, Darłowo (1)

Dodatkowe punkty za ofertę kulturową w restauracji⁵⁶ (za pierwsze dwa obiekty) (1)

brak

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 22 (za pierwszą) (1)

brak

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 24 (za pierwszą) (1)

brak

Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1)

Bar Route 66 w Jarosławcu (1)

Możliwość wynajęcia⁵⁷ na miejscu autokaru, minibusa, samochodu (za pierwsze dwie oferty) (2)

brak

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:

Lotnisko z połączeniami międzynarodowymi w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (1 godzina na dotarcie) (4)

brak

Lotnisko z połączeniami krajowymi* w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (3)

brak

Duży dworzec kolejowy⁵⁸ na miejscu (za pierwszy) (3)

brak

Inny* dworzec kolejowy⁵⁹ na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec w Sławnie (2)

Dworzec autobusowy⁶⁰ na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec w Darłowie (2)

Przystanek* autobusowy⁶¹ na miejscu (za pierwszy) (1)

Sławno (-)

Port pasażerski morski⁶² na miejscu (za pierwszy) (3)

Port Morski Darłowo – handlowy, rybacki i turystyczny (3)

Czynna przystań* pasażerska morska lub rzeczna (za pierwszą) (1)

brak

Autostrada lub droga szybkiego ruchu w odległości mniej niż 20 km⁶³ (za pierwsze dwie) (4)

brak

Droga ekspresowa lub droga główna krajowa w odległości mniej niż 10 km (za pierwsze dwie) (2)

DK6 (Kolbaskowo, woj. zachodniopomorskie – Rusocin, woj. pomorskie), docelowo S6 (Szczecin -Trójmiasto) z obwodnicą Sławna (2)

Inne połączenie* bez utrudnień dla autokarów (za pierwsze dwa) (1)

DW 203 (Koszalin - Dąbki – Darłowo - Ustka) (1)

Obecność komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej⁶⁴ (2)

Darłowo (2)

Kursy nocne komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (1)

brak

Całodobowa oferta taxi na miejscu (1)

Darłowo (1)

Stała oferta powozów, bryczek i inna retro (za pierwszą ofertę) (3)

brak

Oferta powozów, bryczek i inna retro na zamówienie (za pierwszą ofertę) * (1)

Fort Marian - Muzeum Militarno-Historyczne w Malechowie, pojazdy militarne (1)

Port Darłowo – rejs po morzu statkiem stylizowanym na żaglowiec (-)

II.D. Promocja turystyczna:

Samodzielny udział regionu lub wchodzących w jego skład miejscowości, gmin lub obiektów w światowych prestiżowych targach turystycznych (za każde stoisko w roku do trzech) (3)

brak

Samodzielny udział regionu lub innych podmiotów (jak wyżej) w krajowych targach turystycznych* (za każde stoisko do trzech) (2)

brak

Wydawanie regularnych publikacji o charakterze promocyjnym (za pierwsze 2 w ostatnim roku) (1)

brak

Zorganizowanie podróży/wizyty medialnej⁶⁵ w ostatnich 2 latach (2)

brak

Zorganizowanie konferencji naukowej lub popularyzacyjnej związanej z turystyką w ciągu ostatniego roku (1)

brak

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:**III.A. Instytucje Kultury**

Teatr stały⁶⁶ (za pierwszy obiekt) (3)

brak

Filharmonia na miejscu (3)

brak

Stała oferta⁶⁷ koncertów muzycznych* (za pierwszą ofertę) (2)

brak

Sezonowa oferta teatralna lub muzyczna** (za pierwsze dwie) (1)

Koncerty w uzdrowisku w Dąbkach, sierpień (1)

Opera na miejscu (2)

brak

Teatr muzyczny (operetka, rewia lub musical) na miejscu (za pierwszą ofertę) (2)

brak

Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2)

Kino Bajka w Darłowskim Ośrodku Kultury im. Leopolda Tyrmanda (2)

III.B. Atrakcje krajobrazowe:

Góry ze znakowanymi szlakami turystycznymi na terenie regionu (2)

brak

Jeziora (zdatne do kąpiei, dostępne) ze szlakami pieszymi/rowerowymi (pierwszy akwen) (2)

Jezioro Bukowo, gm. Darłowo (2)

Brzeg morski na terenie regionu (3)

Morze Bałtyckie (3)

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa) (1)

Barzowice, lipa drobnolistna, grupa drzew przy kościele (1)

Łącko, lipa drobnolistna, grupa drzew przy kościele (1)

Wieże widokowe stale dostępne (za pierwsze dwie) (1)

Latarnia Morska Darłowo (1)

Latarnia Morska Jarosławiec (1)

Wieża widokowa w Rusinowie (-)

Możliwość zamówienia lotu turystycznego nad regionem lub miejscowością (za pierwszą) (3)

brak

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna⁶⁸:

Baseny kryte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt) (2)

Park Wodny "JAN" w Darłównu (Darłowie)(2)

Baseny otwarte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt przy braku basenu krytego) (1)

Aquapark Health Resort & Medical SPA Panorama Morska w Jarosławcu (-)

Plaże morskie ogólnodostępne, plaże jeziorne, rzeczne – (za pierwszy obiekt) (2)

Od zachodu: Dąbki, Darłówno, Kopań, Wicie, Rusinowo, Jarosławiec (największa sztuczna plaża w Europie)(2)

Stała oferta kursów językowych⁶⁹ ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (2)

Easy Peasy English w Darłowie (2)

Sezonowa* oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (1)

brak

Stale centra sportowe⁷⁰ z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (2)

OSiR Darłowo (2)

Sezonowe* centra sportowe z oferta ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (1)

Linolandia Park Linowy Wicie (1)

Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt) (1)

Stadion Miejski w Sławnie (1)

Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze, inne) (pierwsze dwa) (1)

Centrum Sportów Wodnych w Dąbkach (kurs motorowodny, kurs żeglarski) (1)

Centrum sportów wodnych WIND 4 YOU w Dąbkach (szkolenia windsurfingowe) (1)

Lodowiska ogólnodostępne stałe (za pierwszy obiekt) (2)

brak

Lodowiska sezonowe* (za pierwszy obiekt) (1)

brak

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:**IV. A. Instytucje w regionie:**

Obecność uniwersytetu⁷¹ w regionie (za pierwszy) (4)

brak

Obecność innej uczelni wyższej w regionie⁷² (za pierwsze dwie) (2)

brak

Obecność siedziby władz państwowych⁷³ (5)

brak

Obecność siedziby władz wojewódzkich (2)

brak

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:

Oficjalne kurorty⁷⁴ (za pierwsze trzy miejscowości) (4)

Dąbki (od 2007 r.) (4)

Sanatoria i ogólnodostępne ośrodki rehabilitacji⁷⁵ (punkty za pierwsze dwa obiekty) (2)

INTERFERIE Argentyt w Dąbkach (2)

Sanatorium Uzdrowskie „DUKAT” Medical Spa Sp. z o. o. w Dąbkach (2)

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie: ⁷⁶

Regularne⁷⁷ organizowanie imprez targowych o przynajmniej krajowym zasięgu (2)

brak

Obecność krajowych central wielkich firm⁷⁸ w regionie (za pierwsze trzy) (2)

brak

Całoroczne centra konferencyjne (za pierwszy obiekt) (3)

*Hotel****Aquapark Health Resort & Medical SPA Panorama Morska w Jarosławcu (3)*

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:⁷⁹

Galeria zakupów o znaczeniu regionalnym (za pierwszy obiekt) (4) za jeden następny (2)

brak

Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych z patentem europejskim (za pierwszy obiekt) (2)

brak

Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych znanych na skalę krajową (za pierwszy obiekt) (1),

Miody rusinowskie, Pasieka Maja w Rusinowie (1)

Piwo Darłowskie Zamkowe, warzone w Minibrowarze Kowal w Koszalinie (-)

Deptak handlowy (za pierwszy) (2)

w ciągu ul. Władysława IV – most rozsuwany – ul. Kąpielowa w Darłównu (Darłowie) (2)

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów:⁸⁰

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1)

Sławno - Ribnitz-Damgarten (Niemcy) (1)

Sławno - Rintel (Niemcy) (1)

Sławno – Trydent (Włochy) (1)

Darłowo – Hässleholm (Szwecja) (1)

Darłowo – Nexø (Norwegia)

Darłowo – Gardelegen (Dania)

Darłowo - Zingst (Niemcy)

Darłowo - Brake (Niemcy)

Darłowo - Starý Hrozenkov (Czechy)

Darłowo - Saint-Doulchard (Francja)

Podsumowanie:

kategoria I: 227

kategoria II: 49

kategoria III: 24

kategoria IV: 18

Łącznie: 318

Tabela 1. Zestawienie punktacji dla powiatu sławieńskiego w zakresie turystyki kulturowej

Kategoria	Podkategoria	Liczba uzyskanych punktów	Maksymalna liczba punktów
I. Potencjalne cele turystyki kulturowej	I.A Zabytki	86+1	473
	I.A. a) Obiekty sakralne	17	122
	I.A. b) Zamki i pałace	8	108
	I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne	58	140
	I.A. d) Obiekty militarne	3	18
	I.B. Miejsca historyczne lub znaczące	31	168
	I.B. a) Budowle historyczne i monumenty	21	102
	I.B. b) Cmentarze historyczne	10	56
	I.B. c) Budowle współczesne	0	10
	I.C. Pojedyncze dzieła sztuki	4	72
	I.D. Muzea i wystawy	15+16	205
	I.E. Eventy kulturowe	34	150
	I.F. Zakłady przemysłowe z ofertą turystyczną	0	16
	I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza	8	53
	I.H. Szlaki kulturowe	32	106
	<i>RAZEM za kategorię I</i>	227	1243
II. Elementy obsługi turystycznej	II.A. Informacja turystyczna	10	17
	II.B. Infrastruktura turystyczna	25	51
	II.C. Infrastruktura komunikacyjna	14	32
	II.D. Promocja turystyczna	0	20
	<i>RAZEM za kategorię II</i>	49	120
III. Pozostała oferta czasu wolnego	III.A. Instytucje Kultury	3	12
	III.B. Atrakcje krajobrazowe	9	14
	III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna	12	13
	<i>RAZEM za kategorię III</i>	24	39
IV. Inne czynniki wspierające	IV.A. Instytucje w regionie	0	15
	IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej	8	16
	IV.C. Oferta turystyki biznesowej	3	11

turystykę kulturową	IV.D. Oferta shoppingu	3	11
	IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów	4	4
	<i>RAZEM za kategorię IV</i>	18	57
SUMA (WSZYSTKIE KATEGORIE)		318	1453

III. Ocena mikroregionu z punktu widzenia turystyki kulturowej

W wyniku przeprowadzonej waloryzacji turystyczno-kulturowej powiatu sławieńskiego ustalono, że badany mikroregion w najważniejszej dla oceny kategorii (I. Potencjalne cele turystyki kulturowej) uzyskał **227** punktów, co kwalifikuje go do jednostek o **średnim potencjale** (przedział punktowy 100-250). Dla porównania potencjał przyległych do niego mikroregionów oceniono na duży, przy znacznym jednak rozrzucie uzyskanych wyników: powiat koszaliński z Koszalinem 272 pkt. (waloryzacja z 2014 rok) i powiat słupski ze Słupskiem 348 pkt. (waloryzacja w 2015 roku).

Analizowany powiat położony jest na Pomorzu Środkowym na północno-wschodnim skraju województwa zachodniopomorskiego, jako jeden z sześciu mających bezpośredni dostęp do Bałtyku (odcinek 44 km wybrzeża morskiego). W klasyfikacji jednostek fizjograficznych obejmuje on przede wszystkim dwa mezoregiony zaliczane do Pobrzeża Koszalińskiego (313.4) - przyległe do Bałtyku Wybrzeże Koszalińskie (313.47) i położoną na południe od niego Równinę Słupską (313.43). Cechuje się więc on urozmaiconą rzeźbą terenu i krajobrazem ukształtowanym przez procesy brzegowe, zarówno erozyjne jak i akumulacyjne, procesy glacialne, fluwioglacialne, rzeczne i torfotwórcze. Do najbardziej charakterystycznych form rzeźby terenu, oprócz strefy wybrzeża morskiego należą dawne zatoki morskie, obecnie zajęte przez jeziora przybrzeżne o znacznej powierzchni (idąc od zachodu jeziora Bukowo, Kopań i Wicko) oraz ciągi moren czołowych (Wzgórza Barzowickie). Polodowcową genezę budowy geologicznej regionu można zauważyć również na plażach, np. w rejonie Wicia, w postaci charakterystycznych otoczków wyrzucanych przez morze na brzeg. Jedynie południowy skrawek powiatu obejmuje fragment pojezierny. Jest to Wysoczyzna Polanowska (314.43), będąca częścią fizycznogeograficznego makroregionu Pojezierza Zachodniopomorskiego (314.4). Główną rzeką powiatu sławieńskiego jest Wieprza, uchodząca do Bałtyku w Darłowie. Sieć hydrograficzna uległa istotnym zmianom podczas melioracji dolin rzecznych, co miało miejsce w szczególności na przełomie XIX

i XX wieku. W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne (57%), z dużym udziałem użytków zielonych. Dominują tu małe gospodarstwa rolne o areale do 10 ha. Lesistość w powiecie przekracza nieco 28% i jest znacznie niższa niż średnia dla województwa zachodniopomorskiego. Lasy tworzą większe kompleksy jedynie w środkowej i południowo-wschodniej części powiatu. W gospodarce powiatu duże znaczenie, poza rolnictwem, odgrywa turystyka, działalność usługowa oraz połowy i przetwórstwo ryb. Darłowo jest portem rybackim i handlowym, z istniejącą tu stoczną remontową, zakładami przetwórstwa rybnego, wytwórnią sieci rybackich, przemysłem przetwórstwa spożywczego, zakładami przemysłu metalowego i drzewnego. W Sławnie zlokalizowane są zakłady przemysłu drzewnego i spożywczego. Spora i dodatkowo atrakcyjnie położona część powiatu stanowi tereny zamknięte, pozostające w administracji wojska (Centralny Poligon Sił Powietrznych w Ustce).

Powiat sławieński obejmujący powierzchnię 1043 km² jest zamieszkanym przez 56 tys. osób, przy gęstości zaludnienia 54 osoby na km². W skład powiatu wchodzi dwa miasta: Sławno (siedziba władz powiatu, prawa miejskie w 1317 roku, niecałe 12 tys. mieszkańców) i Darłowo (1271, niecałe 13 tys.). W granicach miast znajduje się około 3% powierzchni całego powiatu, zamieszkiwanej przez blisko 50% jego populacji. Ponadto w strukturze przestrzenno-administracyjnej powiatu występują 4 gminy wiejskie: Sławno, Darłowo, Postomino i Malechowo. Zagęszczenie ludności na terenie powiatu znacząco wzrasta w trakcie sezonu wakacyjnego, przede wszystkim w obrębie licznych miejscowości wypoczynkowych wzdłuż wybrzeża morskiego. Przykładowo na terenie gminy Darłowo liczbę wczasowiczów można szacować na 500-600 tys. w zależności od warunków pogodowych. Darłowo jest zwycięzcą tegorocznej edycji plebiscytu „Cuda Polski 2024”, organizowanego przez redakcję National Geographic Traveler. Nadmorski kurort znalazł się w gronie 16 urokliwych miejsc uznanych za najpiękniejsze w Polsce.

W analizowanym regionie najcenniejszym zabytkiem architektury i jednocześnie najbardziej rozpoznawalną atrakcją z punktu widzenia turystyki kulturowej jest niewątpliwie średniowieczny zamek książąt pomorskich w Darłowie, najdalej na północ wysunięta murowana warownia gotycka w Polsce. Zamek został udostępniony do zwiedzania (w części wydzielonej jako muzeum) jeszcze przed II wojną światową, a w jej trakcie szczęśliwie ustrzegł się zniszczeń. Po przeprowadzeniu kapitalnego remontu w latach 70. i 80. XX wieku, do dziś pozostaje w dobrym stanie. Zabytków korespondujących z nim historycznie i formalnie nie ma jednak zbyt wiele.

Należą do nich pozostałości obwarowań miejskich Darłowa z charakterystyczną Bramą Wysoką oraz wciąż dość czytelny średniowieczny układ urbanistyczny starówki. Dwie gotyckie bramy miejskie (Koszalińska i Słupska) zachowały się również na terenie Sławna. Tu warte uwagi jest także rozplanowanie Starego Miasta, ale raczej pod kątem rzucających się w oczy nieodwracalnych szkód wojennych w zabudowie, którą w kolejnych dekadach uzupełniano bez jakiegokolwiek względu na historyczny kontekst. Łącznie w rejestrze zabytków nieruchomości województwa zachodniopomorskiego (stan na pierwszą połowę 2023 roku) 101 wpisów jest związanych z obszarem powiatu sławieńskiego. 40% z nich dotyczy obiektów sakralnych, głównie gotyckich kościołów wiejskich. Monumentalny charakter posiadają jedynie kościół mariacki w Sławnie i kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Darłowie. Kościół w Darłowie został uwzględniony również jako miejsce pochówku osobistości o znaczeniu międzynarodowym (Eryk Pomorski, król Szwecji, Danii i Norwegii). Bardzo ciekawą pod względem architektonicznym budowlą jest kościółek pw. św. Gertrudy w Darłowie o charakterystycznej, zbliżonej do rotundy bryle, nakryty namiotowym dachem. Innym interesującym obiektem sakralnym jest kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Starym Krakowie. Uwzględniono go w kategorii „Mniejszy lub częściowo zachowany historyczny zespół sakralny” z racji tego, że obiekt wraz z przyległymi do niego budynkami i terenem stanowi załączek filii Opactwa Benedyktynów w Tyńcu. Drugą pod względem liczebności grupę w rejestrze wojewódzkim (20% wpisów) stanowią pozostałości dawnych majątków ziemiańskich. Czas nie obszedł się jednak łaskawie z tym historycznym dziedzictwem. Zdecydowanie dominują tu parki dworskie co oznacza, że rezydencje znanych przed II wojną w regionie pomorskich rodów arystokratycznych nie zachowały się do naszych czasów, albo też w sposób trwały utraciły swoje pierwotne cechy architektoniczne. W dobrym stanie techniczny i wizualnym znajdują się jedynie pałace w Noskowie, Ostrowcu i Pieńkowie, pozostające obecnie jednak w prywatnych rękach i niedostępne dla turystów. Przemierzając tereny powiatu sławieńskiego zwrócić można uwagę na wiele budynków zagrodowych reprezentujących pomorski regionalizm architektoniczny. Nie znajduje to jednak wyraźniejszego odzwierciedlenia w wojewódzkim rejestrze zabytków. Jeśli już są one objęte ochroną, to na poziomie gminnym a więc o niższym priorytecie. Podobnie jest w przypadku zabudowy mieszczańskiej oraz obiektów przemysłowych i technicznych. W tym ostatnim przypadku stwierdzono istotną niezgodność informacji w wojewódzkim rejestrze zabytków z rzeczywistością. Od 1976

roku figuruje w nim most zwodzony w Darłównu, tymczasem obiekt ten w latach 80. XX wieku został zastąpiony przez cieszący się ponadregionalną rozpoznawalnością most rozsuwany.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że promocja miejscowych zasobów kulturowych ma w powiecie sławieńskim mocną podbudowę źródłową, dzięki aktywności miejscowych regionalistów, odkrywających i dokumentujących mniej lub bardziej odległe dzieje regionu. W pierwszym rzędzie należy tu wskazać na Fundację „Dziedzictwo” ze Sławna. Jej działalność polega na finansowaniu i organizacyjnym wspieraniu badań naukowych, publikowaniu i upowszechnianiu wyników tych badań, wspomaganiu działalności konserwatorskiej, wspieraniu władz lokalnych w aktywnej ochronie dziedzictwa kulturowego i włączania go w życie społeczne mieszkańców, prowadzeniu działalności popularyzującej zabytki i krajobraz kulturowy. Drugą istotniejszą grupę stanowią badacze związani z darłowskim muzeum.

Sporą liczbę punktów mikroregion uzyskał w kategorii „Muzea i wystawy”, mimo iż żadna z występujących tu placówek nie została uwzględniona w państwowym rejestrze (stan na lipiec 2024 roku) a jedynie dwa znajdują się w ministerialnym wykazie muzeów, w tym jedno ze statusem „w organizacji”. To na ogół prywatne ale ogólnodostępne kolekcje pamiątek z dziedziny techniki, zwłaszcza militarnej („Fort Marian - Muzeum Militarno-Historyczne” w Malechowie), bursztyniarstwa („Muzeum Bursztynu” w Jarosławcu z wystawami multimedialnymi), historii życia codziennego w regionie („Muzeum Ziemi Sławieńskiej” w Naćmierzu) i technik rybołówstwa morskiego („Galeria Rybacka” w Jezierzanach). Zwiedzanie jedynej samorządowej placówki muzealnej czyli Muzeum w Darłowie daje możliwość zapoznania się z wnętrzami Zamku Książąt Pomorskich. Ciekawym i jednocześnie nietypowym obiektem na terenie powiatu jest „Leonardia - Park Edukacji i Rozrywki”, znajdujący się we wsi Krupy, pomiędzy Darłowem i Sławnem. To plenerowa ekspozycja ok. 100 gier, starannie wykonanych z drewna, a inspirowana wynalazkami Leonarda da Vinci. Ostatecznie zaliczono ją do kategorii samodzielnych prezentacji multimedialnych.

Przez region przebiegają trzy szlaki kulturowe, które ze względów formalnych zaliczono do szlaków o znaczeniu międzynarodowym. To pomorski odcinek Drogi Św. Jakuba (z punktami na trasie Sławnie i Darłowie), Szlak Cysterski przechodzący przez Bukowo Morskie oraz najnowszy Szlak Gryfitów (Zamek Książąt Pomorskich i kościół Wniebowzięcia NMP w Darłowie). Trudno jednak bez przeprowadzenia indywidualnego rozpoznania stwierdzić jaka jest rzeczywista ranga i popularność tych

szlaków w powiecie sławieńskim. Za bardzo ciekawy projekt uznano utworzenie szlaku literackiego w Darłowie związanego z powieścią „Siedem dalekich rejsów” Leopolda Tyrmanda i jej ekranizacją. Trasę znaczą na terenie miasta charakterystyczne plenerowe rzeźby Doroty Dziekiewicz–Pilich. Dobrze oznakowany jest pieszy i rowerowy szlak „Skarby Ziemi Sławieńskiej”. Z kolei obecność latarni w Darłowie i Jarosławcu na Szlaku Latarni Morskich Polskiego Wybrzeża, wskazuje na znaczenie tych obiektów w krajowym systemie oznaczeń nawigacyjnych.

Istotny wreszcie wpływ na ostateczny wynik waloryzacji miało uwzględnienie wydarzeń kulturowych organizowanych na terenie regionu. Są to imprezy o różnej tematyce. Ich bardziej szczegółową charakterystykę przedstawiono w dalszej części oceny.

Jako jeden z popularnych od wielu lat celów turystyki wypoczynkowej na polskim wybrzeżu morskim, badany mikroregion posiada rozwiniętą infrastrukturę noclegowo-gastronomiczną. Według danych GUS w 2019 roku powiat sławieński pod względem liczby turystycznych obiektów noclegowych (dysponujących 10. i więcej miejscami noclegowymi) zajmował piątą lokatę w województwie zachodniopomorskim. Baza noclegowa jest bardzo zróżnicowana i z roku na rok dynamicznie się rozwija. Pod względem ilościowym i przestrzennym przeważają kompleksy domków letniskowych, stanowiąc zresztą wyróżnik dla tego regionu. Do dyspozycji turystów pozostają także obiekty hotelowe kategoryzowane (w tym kilka czterogwiazdkowych), sanatoria, pensjonaty, kwatery prywatne, kempingi i inne. Ciekawostką jest wykorzystywany przez kampery parking przy morzu pomiędzy Jarosławcem a Wiciem, dawne lotnisko polowe. Nowością w regionie są, apartamentowce lokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie plaż, bardziej charakterystyczne dla innych, większych kurortów. Oferta gastronomiczna jest również dość zróżnicowana. W menu dominują potrawy z ryb morskich, co jest zupełnie typowe dla tej części Polski. W powiecie sławieńskim występują oczywiście restauracje dysponujące większym lokalem, jednak ilościowo przeważają podmioty, które należało by uznać za punkty gastronomiczne. Sporym problemem jest uzyskanie i utrzymanie wysokiej jakości oferowanych potraw, na co główny wpływ ma z pewnością znaczna rotacja personelu. Niektóre ciekawsze pod względem turystyczno-kulturowym obiekty uwzględniono w formularzu waloryzacyjnym.

Dla turysty kulturowego mankamentem wymienionych powyżej zasobów jest ich wyraźna koncentracja w wąskiej strefie przyległej do morza do Bałtyku oraz

sezonowość funkcjonowania, wynikająca z wyraźnego ukierunkowania na wczasowiczów. W analizowanym roku korzystne warunki pogodowe spowodowały, że większość obiektów kontynuowała swoją działalność również na początku września, ale wcześniej nie zdarzało się zbyt często. Są jednak miejsca odwiedzane przez cały rok. Od 2007 roku w Dąbkach funkcjonuje statutowe uzdrowisko klimatyczno-borowinowe, bazujące na walorach nadmorskiego klimatu i lokalnych złożach torfów. Powiat posiada jednak zdecydowanie dłuższą i prawdopodobnie najdłuższą na Pomorzu, bo sięgającą początków XIX wieku, historię lecznictwa uzdrowiskowego, Związana jest ona z kąpielami leczniczymi prowadzonymi w zakładzie zdrojowym w Darłównu (*niem.* Rügenwaldermünde, a następnie Rügenwalde-Bad). Pozostałością z tego okresu jest budynek dawnego domu zdrojowego z poł. XIX wieku, w którym obecnie mieści się Hotel Apollo.

W porównaniu do innych mikroregionów, położonych wzdłuż polskiego wybrzeża, dostępność komunikacyjna powiatu sławieńskiego jest raczej słaba. Formalnie najważniejszą drogą kołową jest DK nr 6, łącząca Szczecin z Trójmiastem, przebiegająca przez Sławno i Malechowo. Jej zbliżony do równoleżnikowego przebieg, w dodatku tak blisko morza, powoduje że w rzeczywistości ma ona znaczenie co najwyżej regionalne, usprawniając przejazdy w północnej części Pomorza. Trasa ta stanowić może udogodnienie dla turystów podróżujących z Niemiec (przejście graniczne w Kołbaskowie) ale również dotyczy to raczej północnych landów. Trwająca aktualnie budowa drogi ekspresowej S6 wiele w tej kwestii nie zmieni, poza krótszym czasem dojazdu do Koszalina (około 40 km od Sławna) i do Słupska (około 30 km od Sławna). Natomiast bezpośrednia komunikacja samochodowa i autokarowa ze środkowej i południowej części Polski jest bardzo problematyczna. Jest ona prowadzona po drogach o zdecydowanie niższym standardzie, nierzadko znajdujących się w złym stanie technicznym. Zresztą poruszanie się samochodem nawet w granicach powiatu bywa uciążliwe. Dojazd do najważniejszych kurortów wypoczynkowych (poza Dąbkami) odbywa się drogami co najwyżej powiatowymi. Co więcej DW nr 203 (relacji Ustka – Koszalin), stanowiąca niezwykle istotny dla podróżujących łącznik dla tych elementów sieci drogowej, od 2 lat znajduje się w remoncie, z wieloma odcinkami ruchu wahadłowego. Najprawdopodobniej taki stan zastaniemy również w przyszłym roku. Sporym problemem dla kierowców jest wreszcie organizacja ruchu w Darłównu, ponieważ rozsuwany most przez Wieprzę łączący zachodnią i wschodnią część kurortu jest przystosowany jedynie dla pieszych. Oznacza to konieczność korzystania z bardziej

na południe położonych przepraw. Pewną alternatywą dla transportu samochodowego stanowi kolej. Przez Sławno przebiega linia kolejowa nr 202 relacji Gdańsk Główny – Stargard obsługiwane przez przewozy regionalne ale również krajowe. Dojazd koleją do Darłowa jest możliwy, ale wymaga już przesiadki. Co więcej status tego odcinka sieci kolejowej jest od dawna niepewny z uwagi na jego deficytowy charakter. Z roku na rok wzrasta wśród przyjezdnych popularność przemieszczania się rowerem. Najważniejsze znaczenie ma tu malowniczy fragment szlaku rowerowego, aczkolwiek na dwóch długich odcinkach na terenie powiatu z konieczności oddala się on znacznie od morza, omijając występujące tu tereny wojskowe. Dość dobrze skomunikowana pod tym względem została część staromiejska Darłowa z dzielnicą wypoczynkową (Darłówko). Natomiast im dalej od wybrzeża, tym dojazd rowerem do atrakcji turystycznych staje się nie tyle niekomfortowy, co wręcz niebezpieczny, gdyż z konieczności cykliści muszą korzystać z wąskich, pozbawionych poboczy i często zatłoczonych dróg samochodowych.

IV. Postulaty dotyczące rozwijania turystyki kulturowej w powiecie sławieńskim

W tej części zawarto uwagi autorów do dyskusji na temat skuteczności zarządzania zasobami kulturowo-turystycznymi na terenie powiatu sławieńskiego w kontekście perspektywicznego rozwoju turystyki, stanowiącej tu jedną z głównych form działalności gospodarczej oraz źródłem dochodów miejscowej ludności i administracji terytorialnej.

Raport dotyczący powiatu sławieńskiego zamyka listę mikroregionów w woj. zachodniopomorskim, które swoim zasięgiem obejmują wybrzeże Bałtyku. Z punktu widzenia dynamiki rozwoju turystyki cechą wspólną większości z nich jest polaryzacja przestrzenna i wyraźna sezonowość ruchu turystycznego. Bezdyskusyjnie największą atrakcją pozostaje strefa wybrzeża morskiego. Tu więc oczywiście koncentruje się infrastruktura turystyczna i usługi oferowane przyjezdnym. W naturalny sposób zarządzanie turystyką w takich mikroregionach powinno zmierzać do utrzymania wysokiej frekwencji w popularnych destynacjach, ale także przewidywać wsparcie dla inicjatyw i przedsięwzięć poza nimi. W innym przypadku ich większa część pozostanie w dalszym ciągu obszarami tranzytowym, bezrefleksyjnie mijanymi przez podróżnych w drodze do celu, jakim są przecież najczęściej miejscowości nadmorskie. Problem ten jest szczególnie istotny w przypadku turystyki kulturowej, ponieważ bardzo często

zasoby o sporym potencjale znajdują się właśnie na tych bagatelizowanych zwykle terenach. Chociaż liczba amatorów stacjonarnego wypoczynku nad Bałtykiem jest nadal bardzo duża, sprzyjającą okolicznością dla tego typu inicjatyw jest fakt że od dłuższego już czasu daje się zauważyć zmiany, jakie dokonują się w hierarchii oczekiwań i potrzeb przyjezdnych. Coraz częściej starają się oni, zwłaszcza w przypadku ponawianych pobytów, penetrować coraz większy obszar w poszukiwaniu nowych atrakcji. Funkcjonowanie prywatnych muzeów w Malechowie, Naćmierzu i Jezierzanach oraz parku „Leonardia” w Krupach jest pewną odpowiedzią na takie zapotrzebowanie.

W ocenie autorów wątkiem, wartym zasygnalizowania w otwartej dyskusji na temat strategii rozwoju turystyki a szerzej gospodarki na terenie powiatu sławieńskiego, jest sama jego nazwa. Jest ona oczywiście historiograficznie uzasadniona, ale nie odzwierciedla zupełnie obecnego i przewidywanego rozkładu potencjałów w mikroregionie. Na dobrą sprawę bardziej adekwatna do rzeczywistości i jednocześnie skuteczniejsza w identyfikacji była by nazwa „powiat darłowski” a przynajmniej „powiat darłowsko-sławieński”. Darłowo jest w analizowanym regionie jednostką osadniczą zdecydowanie mocniejszą i bardziej perspektywiczną, o większej niż Sławno liczbie ludności, zdecydowanie większej liczbie podmiotów gospodarczych, większej liczbie zabytków i innych obiektów, które mogą być postrzegane jako atrakcje turystyczne. Cechuje je zdecydowanie bardziej korzystne położenie, które od dawna już określa wyraźnie kierunek jego rozwoju, który to rozwój jest procesem autentycznie zachodzącym, przynajmniej w sferze ekonomicznej, przestrzennej i społecznej. Można więc oczywiście spoglądać ciągle wstecz, ale fakt jest taki, że samych materialnych, a więc namacalnych dowodów na dawną świetność Sławna jako najważniejszego ośrodka miejskiego w regionie nie zachowało się wiele. Zmiana nazwy może, ale przecież wcale nie musi wiązać się ze zmianami w strukturze administracji samorządowej ani relokacją jej elementów. Podniesienie powyższego zagadnienia jest związane z licznymi przypadkami zarejestrowanymi w trakcie badań terenowych kiedy turyści przebywający w Darłównu ale również w Jarosławcu nie wiedzieli, że znajdują się w granicach powiatu sławieńskiego a często nawet nie znali takiej nazwy.

Autorzy raportu mieli okazję obserwować wzrost liczebności obiektów świadczących usługi noclegowe w różnych rejonach powiatu na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat. Niestety wnioski z tych obserwacji nie są zbyt optymistyczne z punktu widzenia ogólnych zasad kształtowania ładu przestrzennego. Zabudowa letniskowa

wykazuje coraz bardziej wyraźną tendencję do rozlewania się na coraz to nowe, przekształcane z rolniczych, otwarte tereny. Zjawisko to negatywnie oddziałuje na odbiór naturalnego krajobrazu, szczególnie na obszarach, które cechują większe deniwelacje i rozległość widokowa. Ma ono także negatywny wpływ na krajobraz kulturowy, którego najistotniejszym wcześniej elementem była tradycyjna zabudowa wiejska. Oczywiście ten trend obecny jest nie tylko w obrębie powiatu sławieńskiego, ale praktycznie wzdłuż całej strefy przymorskiej. Dlaczego jednak analizowany mikroregion nie miałby okazać się tym w którym przeciwdziałanie chaosowi w architekturze leży miejscowej administracji bardziej na sercu niż gdzie indziej? W materiałach promujących powiat sławieński oraz w opracowaniach dotyczących strategii jego rozwoju w wielu miejscach napotkać można informacje o zachowanych w wielu miejscowościach wiejskich zespołach typowej zabudowy pomorskiej z początków XX wieku lub starszej. W rzeczywistości trudno wskazać dziś jakieś konkretne przykłady działań autentycznie służących ochronie tego dziedzictwa przed rujnacją czy ahistorycznymi modernizacjami. Na początku XXI wieku rozważano możliwość włączenia terenów powiatu sławieńskiego do projektu „Krainy w Kratę” mającego na celu ochronę i popularyzację charakterystycznej dla Pomorza zabudowy wiejskiej o konstrukcji szkieletowej. Dziś wątek ten w zasadzie jest obecny w regionie tylko w kontekście położonej na północny wschód od Sławna wsi Swołowo w powiecie słupskim. Biorąc pod uwagę dynamiczne zmiany jakie z roku na rok postępują w strukturze zabudowy powiatu sławieńskiego warto rozważyć uaktualnienie wiedzy sprzed lat na temat faktycznych zasobów architektonicznych w regionie, ich stanu technicznego, zachowania pierwotnych cech i przewidywanej żywotności. Dotyczy to zwłaszcza obszarów pozamiejskich.

Można mieć spore zastrzeżenia do sposobu udostępniania obiektów historycznych turystom i to właśnie tych obiektywnie najcenniejszych w regionie. Zdumiewające jest na przykład, że żadna z trzech zachowanych do dziś bram miejskich (dwie w Sławnie i jedna w Darłowie) obecnie nie są w żaden sposób użytkowane i można je oglądać jedynie z zewnątrz. Jak się wydaje uwagę władz lokalnych już dawno powinny zwrócić uwagę opinie wyrażane przez zwiedzających Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie. Nawet pozytywnie ustosunkowani do obiektu (głównie ze względu na jego stan zachowania i walory architektoniczne) narzekają na zbyt wysokie ceny biletów w stosunku do oferty zorganizowanego tu muzeum i nadmiernie skomplikowany system jego zwiedzania. Tymczasem to zupełnie kluczowa atrakcja

w powiecie, niezwiązana z morzem, która powinna być jak najskuteczniej popularyzowana.

Przeniesienie w 2024 roku do Kołobrzegu najważniejszej imprezy masowej w powiecie sławieńskim, jaką był zlot militarny w DarłóWKu, trudno postrzegać inaczej niż jako strategiczną i wizerunkową porażkę regionu. Warto się zastanowić, czy powstała w ten sposób luka nie spróbować wprowadzić mniejszej, ale podtrzymującej zainteresowanie tematyką historyczno-militarną, imprezy. Tematem który wyraźnie wzbudza zainteresowanie nie tylko przyjezdnych, ale również i miejscowych jest historia niemieckiego poligonu do testowania broni artyleryjskiej dalekiego zasięgu, w tym dział kolejowych, na zachód od DarłóWka. Dopóki jednak jego niszczące relikty będą znajdowały się pod administracją wojska trudno mówić o możliwościach zagospodarowania tych zasobów. Być może warto zastanowić się nad podjęciem rozmów z Ministerstwem Obrony Narodowej o możliwości wydzielenia i udostępnienia zachodniej części poligonu, która na podstawie obserwacji poczynionych w trakcie badań terenowych i analizie zdjęć lotniczych wydaje się być od dłuższego czasu nieużytkowana. Nie jest to może odpowiedni moment ze względu na wojnę w Ukrainie na rozważanie takich kwestii, ale w bardziej stabilnych warunkach obecność wojska w regionie powinna być bardziej zaznaczona np. poprzez organizowanie pokazu sprzętu i umiejętności wojskowych, imprez okolicznościowych itp.

Wydaje się, że powiat sławieński posiada wszystkie atuty (poza pomysłem jak to zrobić), aby być regionem z ciekawą kulturą kulinarną, w którym odbywają się systematycznie degustacje, tematyczne festyny, konkursy, warsztaty itp. a regionalne potraw i napoje są dostępne w miejscowych restauracjach lub w certyfikowanych punktach sprzedaży lub targowiskach. Przecież blisko 60% powierzchni powiatu sławieńskiego stanowią użytki rolne. W strukturze agrarnej dominują niewielkie gospodarstwa indywidualne, a sporo z nich deklaruje się jako agroturystyczne. Dobrze rozwinięte jest rybołówstwo zarówno morskie jak i śródlądowe, posiadające długą tu tradycję. Sporą powierzchnię zajmują lasy. Przez cały sezon wakacyjny funkcjonuje tu ogromny rynek zbytu, który jest w stanie wchłonąć niemal całą lokalną produkcję żywnościową, zwłaszcza jeśli cechowałaby ją lokalna specyfika. W tej sytuacji możliwość degustacji i zakupu miodów z Rusinowa, wina z Darłowa, piwa Darłowskiego Zamkowego (ale warzonego w Koszalinie) i darłowskiej kielbasy herbacianej (ale obecnie wyłącznie importowanej z Niemiec) to oferta zaskakująco

skromna i zdecydowanie zbyt mało, aby można mówić o możliwościach uprawiania turystyki kulinarnej na terenie powiatu.

Jako część Pomorza, która w granicach Polski znajduje się dopiero od 1945 roku, powiat sławieński potencjalnie może odgrywać pewną rolę w rozwoju turystyki etnicznej, nawet mimo sporej odległości od granicy państwowej z Republiką Federalną Niemiec. Sprzyjające jest jego położenie pomiędzy sporymi przed wojną miastami Stolp i Köslin, czyli dzisiejszymi Słupskiem i Koszalinem. Zresztą liczba mieszkańców w miastach powiatu, Darłowie i w Sławnie była w czasie wojny zbliżona do dzisiejszej, a dodatkowo sam region w końcowej fazie II wojny światowej był rejonem największej w tej części Pomorza koncentracji ludności niemieckiej. Trudno więc wykluczyć możliwość wizyt turystów zagranicznych, motywowanych chęcią poznania pozostałości dziedzictwa przodków i ich historii, nawet jeśli bywała ona tragiczna. Jak się wydaje temat ten, jak w wielu rejonach Ziemi Odzyskanych, jest podejmowany niechętnie. Jest tak pomimo nawiązywania i podtrzymywania relacji polskiego samorządu z ich niemieckimi odpowiednikami. Chociażby w tym kontekście wydaje się czymś zupełnie naturalnym, że tablice informacyjne, materiały promocyjne, opisy eksponatów itp. odwołujące się de facto najczęściej do dziedzictwa związanego z inną niż polska grupą etniczną powinny być przynajmniej dwujęzyczne. Tymczasem oznakowanie gminnego „Szlaku Ziemi Sławieńskiej” gdzie akurat tak jest (język polski i niemiecki), stanowi wyjątek.

V. Powiat sławieński jako destynacja turystyki kulturowej

Generalnie rzecz biorąc liczba i ranga zasobów kulturowo-turystycznych w powiecie sławieńskim wskazuje, że mogą one odgrywać istotną rolę w urozmaiceniu pobytów wypoczynkowych w strefie wybrzeża morskiego. W szczególności dotyczy to placówek muzealnych, dość licznych i zróżnicowanych tematycznie (historia regionu, militaryzacja, bursztyniarstwo, rybołówstwo morskie), a także charakterystycznych dla regionu obiektów architektonicznych, reprezentujących pomorski gotyk ceglany. Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonej waloryzacji i odwołując się do klasyfikacji form turystyki kulturowej zaproponowanej przez A. Mikos von Rohrscheidt stwierdzono, że analizowany mikroregion ma pewne szanse stanowić samodzielny cel turystyki kulturowej w dziedzinie turystyki dziedzictwa kulturowego, turystyki militarnej oraz turystyki eventowej.

Turystyka dziedzictwa kulturowego

Powiat sławieński nie jest i nie będzie pierwszoplanowym celem wycieczek mających na celu zapoznanie się z wielowiekowymi dziejami Pomorza, ale z całą pewnością jego pominięcie pozostawi istotną lukę w tak zakreślonym programie. Niewątpliwie najważniejszym obiektem dla tej formy turystyki kulturowej jest Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie, cenny i interesujący także z tego względu, że warowni w Polsce północnej, które dotrwały w niezmienionym stanie do naszych czasów, nie ma znowu aż tak dużo. Warte zwiedzania jest samo miasto, jako jeden z najstarszych i ważniejszych nadmorskich ośrodków osadniczych, które szczęśliwie nie poniosło prawie żadnych strat podczas II wojny światowej. Ma to odzwierciedlenie w zachowanym układzie urbanistycznym Darłowa i licznych przedwojennych obiektach architektonicznych. Obraz ten można skonfrontować z pobliskim Sławnem, gdzie zabudowa staromiejska została zniszczona w 50%, najpierw przez Sowieców, a następnie w wyniku rozbiórek typowych dla Ziemi Odzyskanych. Przyszłość pokaże czy sukcesem frekwencyjnym okaże się Szlak Gryfitów, międzynarodowy projekt szlaku kulturowego integrującego obiekty w Polsce (zamek i kościół WNMP w Darłowie), Niemczech, Szwecji i Danii związane z historią i dziedzictwem jednej z najdłuższych panujących w Europie dynastii, dokumentujące rozkwit znaczenia politycznego i gospodarczego Pomorza.

Turystyka militarna

Pomimo faktu, że wraz z przeniesieniem Międzynarodowego Zlotu Historycznych Pojazdów Wojskowych do Kołobrzegu Darłówko zniknęło z mapy najważniejszych wydarzeń tego typu w Polsce, powiat sławieński nadal pozostaje stosunkowo atrakcyjny dla miłośników turystyki militarnej. Na miejscu pozostał *spiritus movens* wydarzenia, ze swoją kolekcją eksponatów prezentowanych w prywatnym Muzeum Pojazdów Historycznych w Malechowie. To niejedyny a nawet nie główny profil działalności prowadzonej w tym miejscu, z czego nie zawsze zdają sobie sprawę odwiedzający. Znaczący temat z pewnością docenią fakt, iż grupa pasjonatów skupiona wokół tutejszej bazy o nazwie „Fort Marian” zabezpiecza przed dalszą degradacją i wykonuje renowacje historycznych pojazdów militarnych, od prac lakierniczych i blacharskich począwszy, po kompleksowe odbudowy zgodnie z ich pierwotnym wyglądem. Region a zwłaszcza jego przymorska część do dziś skrywa szereg tajemnic, będących przedmiotem dociekań i domysłów turystów, ale również

mieszkańców. Są one przede wszystkim związane z działalnością tajnego niemieckiego poligonu, na którym podczas II wojny światowej testowano największe w historii działo kolejowe „Schwerer Gustav” („Dora”), z czym związane było powstanie oraz utrzymywanie specjalnej a więc unikalnej infrastruktury technicznej. Po Niemczech poligon zajęli Sowieci, a po nich z kolei większą część obszaru potencjalnej eksploracji turystycznej przejęło polskie wojsko. Pozostając niedostępnym dla osób postronnych, obszar ten budzi więc spore zainteresowanie. Za to sporą atrakcją dla każdego może być obserwacja nieba podczas ćwiczeń na Centralnym Poligonie Sił Powietrznych, znajdującym się na wschód od Jarosławca.

Turystyka eventowa

Od wielu już lat w miejscowościach nadmorskich praktykowane jest urozmaicanie typowych pobytów wypoczynkowych poprzez organizowanie różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych w postaci koncertów, recitali, występów grup kabaretowych i teatralnych itp. Są to na ogół imprezy bezpłatne, współfinansowane ze środków samorządowych, dostępne zarówno dla wczasowiczów, jak również dla stałych mieszkańców. W powiecie sławieńskim przykładem takich wydarzeń jest Festyn Cysterski w Bukowie Morskim czy Święto Ryby w Dąbkach. W regionie odbywa się regularnie jednak kilka imprez, zarówno masowych jak i tych o bardziej kameralnym charakterze, które mogą stanowić główny cel przyjazdu. Bardzo ciekawą propozycją jest lipcowy Festiwal Media i Sztuka w Darłowie, pomyślany jako spotkania publiczności na żywo ze znanymi postaciami reprezentującymi świat mediów, sztuki, polityki i sportu. W tym roku (12 edycja) gośćmi festiwalu byli m.in. Maciej Stuhr, Cezary Łazarewicz, Piotr Pytlakowski, Kazimierz Sowa, Adam Wajrak, Grzegorz Kasdepke, Marek Krajewski, Filip Łobodziński i Chris Niedenthal. Spotkania mają charakter wywiadów, debat, warsztatów, pokazów i innych form komunikacji z uczestnikami. Swoją wierną publiczność ma odbywający się również w lipcu (24. edycja w tym roku) Festiwal Filmów Skandynawskich w Darłowie. Impreza jest objęta honorowym patronatem Ambasady Królestwa Danii, Szwecji, Norwegii i Republiki Finlandii oraz Stowarzyszenia Kin Studyjnych. Projekcje filmowe odbywają się w darłowskim kinie „Bajka”, ale także na dziedzińcu zamkowym. Z kolei w sierpniu w Darłównku, tuż przy kanale portowym na Wieprzy, organizowany jest

Reggaenwalde Festiwal w Darłowie, dwudniowa impreza muzyczna. Koncerty utrzymane w klimatach reggae otwierają uliczne warsztaty bębniarskie, a po ich zakończeniu odbywa się parada bębniarzy.

Bibliografia:

- Bielecka E., Kontowski K. 2017, Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie. Przewodnik po muzeum, Zamek Książąt Pomorskich – Muzeum w Darłowie, Darłowo
- Duda, T. 2014, Waloryzacja i analiza potencjału turystyczno-kulturowego zachodniopomorskiej części Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba. *Turystyka kulturowa*, 12, 71-97
- Duda, T. 2018, Szlak dziedzictwa kulturowego jako produkt identyfikujący tożsamość i stymulujący dywersyfikację turystyki w regionie – na przykładzie budowanego Szlaku Gryfitów (Pomorze Zachodnie), *Turystyka Kulturowa*, 4, 95-112
- Florek W., Nadaczna E. 1986, Zmiany biegu Parsęty i Wieprzy w ciągu ostatnich dwustu lat w świetle analizy materiałów kartograficznych, *Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią. Seria A: Geografia Fizyczna*, 36, 33-52
- Głąbiński Z., Koźmiński C. 2019, Turystyka winiarska jako czynnik lokalnego rozwoju obszarów wiejskich województwa zachodniopomorskiego. *Folia Turistica*, 53, 263-284
- Mikos von Rohrscheidt A. 2016, *Turystyka Kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy*, KulTur, Poznań
- Kondracki J. 1998, *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa
- Krażewska A., Ossowska L. 2020, Zróżnicowanie atrakcyjności turystycznej gmin nadmorskich w województwie zachodniopomorskim, *Zeszyty Naukowe Wydziału Nauk Ekonomicznych*, 1(24), 25-38
- Lindmayer J. (red) 1994, *Dzieje Sławna*, UM w Sławnie, WSP w Słupsku, Słupsk
- Mielczarski Z., Sroka J., Żukowski M. 2004, *Ziemia sławieńska. Ilustrowany Przewodnik Turystyczny, Region*, Gdynia
- Powiat sławieński 2020, *Statystyczne Vademecum Samorządowca*, Urząd Statystyczny w Szczecinie
- Praca zbiorowa 2017, *Darłowskie Zeszyty Muzealne*, 1, Zamek Książąt Pomorskich – Muzeum w Darłowie, Darłowo
- Raport nt. stanu funkcjonowania turystyki na obszarze powiatu sławieńskiego. Wytyczne do opracowania lokalnej polityki turystycznej, Iceland Liechtenstein Norway Active citizens fund, Forum Turystyki Regionów
- Rączkowski W., Sroka J. (red) 2002, *De rebus futuris memento: przyszłość przeszłego krajobrazu kulturowego Ziemi Sławieńskiej*, Fundacja Dziedzictwo, Sławieński Dom Kultury, Sławno
- Rączkowski W., Sroka J. (red) 2006, *Studia nad dziejami wsi, Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej*, T.V, Fundacja Dziedzictwo, Sławno
- Rączkowski W., Sroka J. (red) 2013, *Miasta. Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej*, T.XI, Fundacja Dziedzictwo, Darłowo-Sławno
- Rączkowski W., Sroka J. (red) 2017, *Miasto Sławno. Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej*, T.XII, Fundacja Dziedzictwo, Sławno
- Rączkowski W., Sroka J. (red) 2019, *Darłowo. Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej*, T.XIII, Fundacja Dziedzictwo, Darłowo-Sławno
- Rydz E. 2014, Zróżnicowanie przestrzeni turystycznej Pomorza środkowego, *Turyzm*, 24(1), 73-80
- Sroka J. 2014, *Słownik historyczny wsi powiatu sławieńskiego*, Fundacja Dziedzictwo, Wyd. Margraf, Sławno
- Strategia Rozwoju Powiatu Sławieńskiego do roku 2015, Załącznik do Uchwały Nr XXX/252/2002 Rady Powiatu w Sławnie z dnia 27 czerwca 2002 r., Sławno 2002
- Walkiewicz L. 2014, *Tajemnice militarne ziemi darłowskiej*, Wyd. Sagitarius, Darłowo

Żurawski S. (red) 2009, Powiat i Ziemia Sławieńska w latach 1945-2008: zarys dziejów,
Starostwo Powiatowe, Sławno

www.archeo.edu.pl

www.cpsp.wp.mil.pl

www.darlot.pl

www.darlowo.pl

www.fortmarian.pl

www.jaroslawiec.com.pl

www.leonardia.pl

www.mediaisztuka.darlowo.pl

www.medievalheritage.eu

www.muzeumbursztynu.pl

www.nacmierz.com.pl

www.nid.pl

www.pomeranica.pl

www.pommernreise.com

www.powiatslawno.pl

www.zamekdarlowo.pl